

Vänersborgs kommun

Revisorerna

Kommunfullmäktige i
Vänersborgs kommun

Revisionsberättelse för år 2009

Vi har granskat kommunens verksamheter och räkenskaperna samt, genom utsedda lekman-revisorer, verksamheterna i AB Vänersborgsbostäder, Fastighets AB Vänersborg, Vattenpalatset Vänersparken AB och Hunnebergs Kungajakt- och Viltmuseum AB för år 2009. Vi bifogar en kort redogörelse för resultatet av vår granskning.

Vi är mycket kritiska till och riktar en anmärkning för hur barn- och ungdomsnämnden genomfört fullmäktiges uppdrag att uppföra Arena Vänersborg. Vår granskning visar att barn- och ungdomsnämnden brustit avseende planering, ledning, styrning, uppföljning och kontroll. Projektet har inte slutredovisats ännu, men investeringskostnaden kommer vida att överstiga den av fullmäktige beviljade budgeten.

Vi är också kritiska till att kommunstyrelsen varit alltför passiv och tillåtande i sin samordnande roll och inte haft en tillräcklig tillsyn och uppsikt över barn- och ungdomsnämnden avseende byggnationen av Arena Vänersborg.

Vi bifogar en kort redogörelse för vår granskning 2009.

Vi har i övrigt inte funnit skäl till anmärkning.

Vi anser att kommunens redovisning är rättvisande och tillstyrker att årsredovisningen godkänns.

Vi avstyrker att ansvarsfrihet beviljas barn- och ungdomsnämnden.

Vi tillstyrker att ansvarsfrihet beviljas kommunstyrelsen och övriga nämnder samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ.

Vänersborg 2010-04-08

Torsten Gunnarsson
Ordförande

Thomas Boström
Vice ordförande

Åke Claesson

Benny Jonasson

Christin Slättmyr

Eva Jonsson

Roger Karlsson

Redogörelse för granskning år 2009

Med hänvisning till kommunens revisionsreglemente lämnar vi följande redogörelse för 2009.

Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers har biträtt oss vid revisionen. Vi har haft ett anslag på 1,1 mkr. Vi redovisar ett 0-resultat.

Vår uppgift enligt kommunallagen, revisionsreglementet och god revisionsred är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som sker inom nämnden är tillräcklig.

Genom vår granskning skall vi få ett underlag för prövning av nämndernas ansvarsutövning och en bedömning av om nämnderna och enskilda förtroendevalda skall rekommenderas ansvarsfrihet. Vidare skall vår granskning medverka till en positiv utveckling av verksamheten så att den blir mer ändamålsenlig och att den interna kontrollen förbättras.

Utifrån en väsentlighets- och riskanalys har vi granskat nämndernas verksamheter i enlighet med god revisionsred och vår revisionsplan. Fördjupande granskningar har bedrivits i projektform och avser bedömning om kommunens verksamhet bedrivs ändamålsenligt och på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillfredsställande.

Inom redovisningsrevisionen har granskningar genomförts avseende intern kontroll och säkerhet i system och rutiner samt om räkenskaperna, årsredovisningen och delårsrapporten är rättvisande.

Vi har i rapporter till berörda nämnder och kommunstyrelsen redogjort för resultatet av våra granskningar. Rapporter från dessa granskningar, som utförts av PricewaterhouseCoopers, innehåller ibland kritik för brister men också förslag till åtgärder och utveckling. Nedan följer en kort sammanfattning av dessa rapporter.

Årlig verksamhetsgranskning och redovisningsrevision

Fakturering av arrende

Vi har granskat samhällsbyggnadsnämndens fakturering av arrenden. Granskningen har i huvudsak omfattat kartläggning av regler och rutiner för verksamhetsområdet samt att hanteringen fungerar säkert och med möjligheter till god intern kontroll.

Vår slutsats;

Vi bedömer att rutinerna för fakturering av arrenden i huvudsak fungerar tillfredsställande men att vissa moment bör förbättras och förtydligas. Mot bakgrund av genomförd granskning vill vi betona följande:

Det är väsentligt att det fastställs formella tydliga riktlinjer som klargör vilken prissättning som skall gälla för olika arrenden. Riktlinjerna bör också klargöra avtalstider samt hur indexuppräknings bör ske.

Vi rekommenderar också att förteckning till nämnden kompletteras med arrendekontraktets unika identifikationsnummer för att förenkla möjligheten att finna avsett kontrakt.

Systemsäkerheten är relativt låg för faktureringsystemet som i princip består av en excelfil. Med anledning av den relativt begränsade omfattningen både med avseende på antalet kontrakt och faktureringsvolym är detta dock acceptabelt under förutsättning att systemsäkerheten förstärks. Vi rekommenderar att filen lösenordsskyddas och att väsentliga celler skrivskyddas och på andra möjliga sätt förstärks för att undvika registreringsfel.

Vi föreslår också att Samhällsbyggandsnämnden inför regelbundna interna kontroller av rutinen.

Fakturering av fritidslokaler

Vi har granskat barn- och ungdomsnämndens fakturering av fritidslokaler. Granskningen har i huvudsak omfattat kartläggning av regler och rutiner för verksamhetsområdet samt att hanteringen fungerar säkert och med möjligheter till god intern kontroll.

Vår slutsats;

Vi bedömer att rutinerna för fakturering av fritidslokaler i huvudsak fungerar tillfredsställande. Vi har dock noterat ett antal områden som bör förbättras/utvecklas för att ytterligare stärka den interna kontrollen. Mot bakgrund av genomförd granskning föreslår vi följande förbättringar:

Vi rekommenderar att förvaltningen hänvisar till fastställda beslut på de grundläggande dokument såsom bidragsregler och prislister som används för att på ett enkelt sätt säkerställa riktigheten

Nuvarande prislista har enligt uppgift inte justerats sedan 050101. Vi rekommenderar att prislistan fastställs årligen.

I samband med att den nya arenan tas i bruk kommer arrangemangsbokningarna att öka i omfattning. Med anledning av detta rekommenderar vi att rutinens alla ingående moment ses över och dokumenteras. Eftersom arrangemangspriserna registreras manuellt ökar risken för felaktigheter. Förvaltningen har framfört önskemål om förbättring från systemleverantören avseende detta vilket i dagsläget inte är möjligt.

Enligt uppgift finns fem användare av systemet. En administrativ assistent är både systemadministratör och behörighetsadministratör. Enhetschef och ytterligare en administrativ assistent är systemadministratörer. Övriga användare har endast tittarbehörighet. För att stärka den interna kontrollen rekommenderar vi att enhetschef behörighet ändras till tittarbehörighet eftersom ingen registrering sker av enhetschef.

Det är också lämpligt att rutinen blir föremål för intern kontroll av Barn- och ungdomsnämnden.

Granskning av kommunens Kostenhet

Vi har genomfört en granskning av kommunens kostverksamhet utifrån den av kommunfullmäktige beslutade livsmedelpolicyn från 2008-02-06, där det bland annat har fastställts mål för ekologiska och rättvisemärkta livsmedel. Syftet med granskningen var att pröva hur kostenheten följer upp de mål och policy som berör skolmaten samt hur kostenheten redovisar måluppfyllelsen i sin verksamhetsberättelse. Vi har också granskat om det finns andra riktlinjer och särskild

lagstiftning som är kopplade till produktion av skolmat och hur kostenheten bevakar och följer upp samt redovisar detta.

Vi har också gjort en översiktlig kartläggning av rutiner för att förebygga svinn av skolmat samt om kostenheten i samarbete med rektorerna använder sig av brukarenkäter och andra aktiviteter med syfte att främja delaktighet och skapa intresse för kommunens skolmat bland skolelever och andra intressenter.

Under år 2008 har Barn- och ungdomsförvaltningen gått med underskott vad gäller köp av skolmat samtidigt som kostenheten, som hör till samhällsbyggnadsnämnden, redovisat ett överskott. Vi har därför försökt analysera orsakerna till att köpare och säljare hamnat på så olika resultat.

Granskningen har genomförts via läsning och analys av de dokument och den redovisning som berör området samt genom intervju med ansvariga tjänstemän.

Vår slutsats;

Kostenheten bör i sin verksamhetsberättelse på ett tydligare sätt redovisa på vilka grunder enheten anser att man uppfyller målet att producera tjänster som är konkurrenskraftiga i kvalitet och pris.

Kostenheten bör i verksamhetsberättelsen också ge bättre och fylligare information om måluppfyllelse vad gäller kostpolicy, livsmedelspolicy samt i frågor som rör hur man följer livsmedelslagens riktlinjer inom olika områden.

Vad gäller måluppfyllelse av livsmedelspolicy så kan det finnas skäl att kostenheten tydliggör på vilket sätt enheten kontrollerar att anlitade leverantörer följer kommunens livsmedelspolicy. Kostenheten bör här också klargöra om och i så fall på vilket sätt det kan finnas begränsningar vad gäller möjlighet att följa upp och bevaka samtliga krav i livsmedelspolicy såsom exempelvis arbetsvillkor etc.

Vi ser det som positivt att kostenheten nu har planer på att genomföra brukarenkäter om skolmaten. Ett mer utarbetat samarbete med skolorna och dess hemkunskap skulle kanske kunna leda till fler förslag om önskematsedlar. Detta är ju ett bra tillfälle att få elever intresserade och involverade i arbetet med en bra skolmat. Vi anser också att skolorna och kostenheten bör verka för att få med elevrepresentanter/brukare i den lokala styrgruppen för Skolmatsakademien.

Vi anser att svinn av skolmat är en fråga om intern kontroll. Av bland annat detta skäl anser vi att kostenheten varje år bör mäta förekomsten av svinn i kommunens skolor i syfte att få en bild av omfattning och inom vilka områden det förekommer. En fråga som bör utredas är om det tas hänsyn till om vissa skolor regelmässigt inte konsumerar de portioner som beställts och serverats. Mätningen och beräkningen av svinn bör anges i verksamhetsberättelsen. Vi föreslår också att kostenheten upprättar och dokumenterar en åtgärdsplan mot svinn som löpande följs upp för att mäta effekter och behov av kompletterande åtgärder.

Det är inte acceptabelt att köpare av skolmat inte känner till de priser som skall gälla för kommande år. Det är inte heller acceptabelt att säljare och köpare inte följt måltidsproduktionsavtalets bestämmelser om den senaste tidpunkt då parterna bör vara klara med prisjusteringar och ett

nytt avtal för kommande år. Förhoppningsvis kan den arbetsgrupp som parterna har tillsatt leda till att de aktuella problemen kan få en tillfredställande lösning.

Granskning av näringslivspolitik

Vi har granskat kommunens näringslivspolitik. Den övergripande revisionsfrågan är om kommunens näringslivspolitik är ändamålsenlig?

Granskningen inriktas på frågorna:

- hur säkerställer kommunen att stödet till det lokala näringslivet är ändamålsenligt
- hur säkerställer kommunen åtgärder för att stimulera etableringar av nya företag och inflyttning av företag

I granskningen har vi studerat kommunens styrande dokument och organisation för sin näringslivspolitik samt gjort en översikt av kommunens näringslivsstruktur. Vi har intervjuat ett flertal representanter för det lokala näringslivet, tjänstemän inom näringslivsenheten samt kommunledning. Svaren från intervjuerna i vår granskning stämmer överens med enkätsvaren från Svenskt näringslivs ranking av svenska kommuner.

Vår slutsats;

Vår sammanfattande bedömning är att kommunen med en mer samlad och kommunicerad strategi har möjlighet att utveckla ett ändamålsenligt stöd till det befintliga näringslivet.

Grunden för att Vänersborgs kommun ska kunna ha en ändamålsenlig näringslivspolitik är ett brett och vitalt samarbete med det lokala näringslivet och dess institutioner samt med organisationer som är centrala för näringslivspolitikens genomförande.

Vi bedömer att Vänersborgs kommun strävar efter att uppnå detta. För att lyckas krävs att kommunen blir tydligare med sin strategi och sina mål avseende näringslivsverksamheten. Kommunen har inlett ett strategiarbete inom olika områden. Vi rekommenderar att kommunen utvecklar en mer samlad strategi för sin näringslivsverksamhet. I en sådan bör man göra klart vad näringslivsenheten, näringslivsrådet och Vänersborg & Co har för syfte och vilka deras uppgifter är.

Vi bedömer det som värdefullt att näringslivsenheten ska utgöra ”en dörr in till kommunens olika förvaltningar”. Det är väsentligt att funktionen får genomslag i kommunens alla förvaltningar. Inriktningen kräver att den kommunala näringslivspolitik inte ses avgränsat till näringslivsenhetens verksamhet utan även omfattar övriga förvaltningar. Detta är en uppgift för kommunledningen.

Vänersborgs kommun har goda grundläggande förutsättningar för sin näringslivspolitik. Förutsättningarna består främst i kommunens geografiska läge, en lagom stor kommun, goda kommunikationer och en allmänt god livsmiljö. Nyföretagandet har de senaste åren legat på en jämn och bra nivå. Vänersborgs kommun skiljer sig i positivt mening när det gäller start och drift av skolföretag inom ramen för verksamheten med Ung Företagsamhet.

Granskning av kommunens ledningssystem och Stratsys

Vi har granskat kommunens arbete med ledning och styrning samt användandet av It-verktyget Stratsys för detta ändamål. Syftet med granskningen är att ge svar på revisionsfrågan om kommunen arbetar på ett ändamålsenligt sätt med ledning och styrning och om kommunens ledningssystem, Stratsys, används på ett tillfredsställande sätt av kommunledning och nämnder.

Vår slutsats;

Vår sammanfattande bedömning är att it-verktyget Stratsys väl fyller sin funktion som verktyg för att samla ihop och kommunicera mål, resultat och aktiviteter mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar. Någon/några personer på varje förvaltning finns utsedda för att kvalitets-säkra och ansvara för att rapporteringen sker på rätt sätt och vid rätt tidpunkter. Detta anser vi vara bra.

Däremot upplever vi att det inte alltid finns en förståelse i organisationen för varför vissa saker skall rapporteras vid vissa tidpunkter i Stratsys. Vi ser detta som ett tecken på att kommunledning och förvaltningsledningar inte fullt ut lyckats förklara och förankra tanken med hur målstyrningsarbetet skall bedrivas och varför.

Vidare bedömer vi att kommunens arbete med verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning är otydlig. I Mål- och resursplanen anges att detta är nämndernas ansvar. Vi anser att stor otydlighet råder i nämndernas verksamhetsplaner avseende vilka mål, och på vilket sätt, formulerade verksamhetsmässiga mål leder till god ekonomisk hushållning. De mål som finns i nämndernas redovisningar är ofta av allmän karaktär och svåra att mäta. Det är svårt att som läsare av Mål- och resursplan, årsredovisning och verksamhetsberättelser få grepp om vilka mål som är beslutade och redovisade på olika nivåer, hur måluppfyllelsen mäts samt vilken koppling nämndernas mål har till god ekonomisk hushållning, fullmäktiges inriktningsmål och förväntade resultat. Vi menar också att det är av största vikt att redovisningen är konsekvent när det gäller användande av begrepp och rubriksättning. Detta är en förutsättning för att uppnå tydlighet i lednings- och styrningsarbetet.

Vi anser att kommunstyrelsen måste förtydliga för kommunfullmäktige och nämnderna hur arbetet med målstyrning, utifrån den beslutade visionen och inriktningsmålen, skall bedrivas. Vidare måste kommunstyrelsen tydliggöra för fullmäktige och nämnderna vilka verksamhetsmässiga mål som leder till god ekonomisk hushållning och på vilket sätt detta sker. Vi anser att det i dagsläget inte på ett samlat sätt går att stämma av om, och vilka, verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning som uppnåtts/ej uppnåtts.

Målavstämningen avseende de kommunövergripande inriktningsmålen är relativt tydlig men då ansvaret för verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning har lagts ut på nämnderna är det inte tydligt vilka av deras redovisade mål som leder till god ekonomisk hushållning. Kommunstyrelsen måste intensifiera arbetet med att tydliggöra detta. Bedömningen är i linje med våra bedömningar i samband årsredovisningsgranskningen 2008 då vi skrev: "Vi anser att det av nämndernas analys och målavstämning även bör framgå om och i vilken omfattning resultaten har bäring på god ekonomisk hushållning".

Granskning av byggprojekt Arena Vänersborg

Vi har granskat byggnationen av Arena Vänersborg ur ett kostnads- och ansvarsperspektiv. De centrala revisionsfrågorna var;

- Intern kontroll – ur ett ansvarsperspektiv. Har kommunstyrelsen och barn- och ungdomsnämnden haft en god intern kontroll över genomförandet av projektet Arena Vänersborg avseende planering, ledning, styrning, uppföljning och kontroll samt kommunstyrelsens tillsyns- och uppsiktsplikt ?
- Intern kontroll – avseende byggprocessen. Vad orsakade den höga kostnadsutvecklingen ?

Vår granskning har avslutats och avrapporterats till barn- och ungdomsnämnden samt kommunstyrelsen, trots att en slutredovisning av byggnationen Arena Vänersborg ännu inte är gjord och det förekommer fortfarande oklarheter som utreds av kommunens jurister.

Intern kontroll – ur ett ansvarsperspektiv

Vår bedömning är att Arenans utformning i allt väsentligt överstämmer med fullmäktiges beslut trots vissa oklarheter om huruvida slutlig utformning av entrén, restaurangen och konferensmöjligheter kan anses ha ingått i förstudien med idéskisser.

Det är svårt att bedöma om den ”nya” byggkalkylen, efter projektering och upphandling, borde tillställts fullmäktige för ett nytt och separat beslut. Vi kan inte finna stöd för ett sådant krav enligt Kommunallagen. Det finns inga interna rutiner/regler som klargör/vägleder i frågan. Kommunstyrelsen har dock i liknande situationer vid andra investeringar, såsom äldreboende och skolor, valt att gå till fullmäktige för ett ställningstagande och beslut. Fullmäktige har indirekt fått information och godkänt en högre investeringskostnad för projekt Arena Vänersborg genom dels beslut om ökad budgetram till barn- och ungdomsnämnden för 2009 och 2010 dels genom rapportering av delårsrapporten april 2009 som fullmäktige godkänt.

Vi kan inte kritisera fullmäktiges beslut att ge barn- och ungdomsnämnden ansvaret för genomförande av projektet. Barn- och ungdomsnämnden är den nämnd, som enligt sitt reglemente, är ekonomiskt ansvarig för kommunens fritidsanläggningar, till skillnad från t ex skol- och omsorgsfastigheter som ansvarsmässigt ligger under samhällsbyggandsnämnden. Däremot anser vi att barn- och ungdomsnämndens uppdrag till projektstyrelsen var otydligt. Projektstyrelsen har själv definierat och ansvarsmässigt organiserat sig i olika arbetsgrupper på ett sätt som vi inte har full klarhet i. Rollfördelningen mellan barn- och ungdomsnämnden som uppdragsgivare och projektstyrelsen som utförare blev inte helt tydliggjord.

Upphandling av teknisk rådgivare, arkitekt samt WSP (tjänster) är direktupphandlade av barn- och ungdomsnämnden. Dokumentation från upphandlingen saknas i allt väsentligt. Upphandlingen överskrider beloppsgränserna (7 basbelopp för direktupphandling) och följer i övrigt inte kommunens inköspolicy. Den stora tidspresen och vald entreprenadform kan inte tas som ursäkt eller betraktas som ”synnerliga skäl” för att inte upphandla dessa tjänster i enlighet med LOU.

Formell information till barn- och ungdomsnämnden är enligt vår bedömning knapphändig, svagt dokumenterad och gjordes vid få tillfällen. Den är därför bristfällig i förhållande till barn- och ungdomsnämndens krav på löpande rapportering från projektstyrelsen och kommunallagens krav på en god intern kontroll. Krav på information på formellt korrekt sätt kan inte ersättas av att det till vissa delar rådde personunion mellan projektstyrelsen och barn- och ungdomsnämnden.

Barn- och ungdomsnämnden har informerat kommunstyrelsen på ett tillräckligt sätt under 2008.

Kommunstyrelsen har inte fått eller efterfrågat den fortlöpande information från barn- och ungdomsnämnden under 2009 som kan krävas utifrån fullmäktiges beslut från 2007 eller kommunalagens krav på kommunstyrelsen avseende tillsyn- och uppsiktsplikt.

Intern kontroll – avseende byggprocessen

Orsakerna till den stora kostnadsökningen avseende byggnationen av Arenan Vänersborg är många och komplicerade. Vi sammanfattar nedan de viktigaste iakttagelserna och våra bedömningar.

- Kostnadsprognoserna under det tidiga projektskedet beaktade inte i tillräcklig utsträckning projektets komplexitet.
- Kalkylerna innehöll inte erforderliga risk- och säkerhetsbedömningar som skulle ha verkat som styrande riktlinjer för projektets bedrivande.
- Det torde ha framstått för samtliga deltagare i projektledning och arbetsgruppen att kalkylerna upprättade under det tidiga skedet innehöll obetydliga eller otillräckliga reserver för ett projekt i denna storleksordning.
- WSP i egenskap av CM tillhandahöll inte de utlovade projektstyrningsverktygen som skulle kunna ha underlättat kommunikationen mellan CM och byggherre. WSP har inte heller använt sina system i större omfattning för löpande analyser av projektutvecklingen utan tycks ha blivit överraskade av kostnadsökningen först omedelbart före färdigställandet av projektet.
- Byggherren informerades inte i tillräcklig omfattning om projektets kostnadsutveckling och erforderliga tilläggsarbeten samt de kalkylbrister som framkom efter upphandling av entreprenaderna.
- Programändringarna som initierades av byggherren har inte beaktats förrän i ett sent projektskede. Byggherren förefaller inte ha haft tillräcklig insyn i det ursprungliga projektprogrammets omfattning och vad konsekvenserna av de tilläggsbeställningar som gjorts kom att innebära för den totala projektekonomi.
- Byggherren och dennes tekniska konsult förefaller inte ha haft tillräcklig insikt om de förändringar i projektgenomförandet som behandlades vid arbetsgruppsmöten och konsekvenser för projektets totala kostnader.
- WSP har inte i tillräcklig omfattning rapporterat om projektutvecklingen.
- WSP har inte i tillräcklig omfattning beskrivit för byggherren konsekvenserna av beställda programförändringar.
- Analysen av kostnadsutvecklingen har varit bristfällig hos båda parter mot bakgrund av godkänd fakturering och utbetalningar. Det har inte riktats tydlig uppmärksamhet mot likviditetsflödet jämfört med upphandlade kontrakt, tidplan, godkända ÄTA (ändrings- och tilläggsarbeten) och beslutade programförändringar. Det är enligt vår uppfattning tydligt, senast under vintern 2009, att slutkostnadsprognoserna inte skulle kunna vara korrekta.
- Vi har begärt att få förklaringar till gjorda tilläggsbeställningar i form av fullständiga ÄTA-rapporter samt fullständig redogörelse till orsak för dessa tilläggsbeställningar. Dessa rapporter har vi inte erhållit.
- De av oss stickprovsgranskade fakturorna uppfyller enligt vår bedömning inte kraven på fullständig information förutsatt att inte samtliga underliggande dokument exempelvis följesedlar har bifogats fakturan. Kommunen har inte erhållit fakturaunderlag.
- En detaljgranskning bör genomföras av faktureringen och tilläggsbeställningar som gjorts under projekttiden. I den granskningen ska underliggande dokumentation finnas tillgänglig som har inlämnats till WSP.

- Båda parter bör tillsammans med extern expert, omedelbart efter det att kostnaderna har slutreglerats och projektet avslutats, tillsätta en arbetsgrupp som i detalj analyserar orsakerna till kostnadsöverskridandet, för att i framtiden säkerställa att projekt kan styras och genomföras i enlighet med investeringsbesluten.

Vår slutsats;

Granskningen visar att barn- och ungdomsnämnden brustit avseende planering, ledning, styrning, uppföljning och kontroll. Projektet har inte slutredovisats ännu, men investeringskostnaden kommer vida att överstiga den av fullmäktige beviljade budgeten.

Kommunstyrelsen har varit alltför passiv och tillåtande i sin samordnande roll och inte haft en tillräcklig tillsyn och uppsikt över barn- och ungdomsnämnden avseende byggnationen av Arena Vänersborg.

Granskning av Ekonomi- och målstyrning inom barn- och ungdomsnämnden

Vi har granskat barn- och ungdomsnämndens övergripande ekonomi- och målstyrning. Granskningen ska besvara följande revisionsfråga: Säkerställer barn- och ungdomsnämnden en tillförlitlig och ändamålsenlig process för ekonomi- och målstyrning samt för uppföljning?

Vår slutsats;

Vad beträffar processen för ekonomistyrning och uppföljning, bedömer vi att nämnden behöver vidta åtgärder som tydliggör styrning och säkerställer uppföljning. Det finns alltså brister. Granskningen visar samtidigt att det finns en hög medvetenhet om de utmaningar som nämnd och förvaltning står inför, när det gäller att anpassa verksamheternas kostnader till de ekonomiska förutsättningarna. Vi uppfattar också att man planerar olika förbättringsåtgärder. Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden att:

- Se över resursfördelningsmodellen och säkerställa att den bidrar till likvärdiga förutsättningar mot bakgrund av uppsatta mål samt redovisad och analyserad måluppfyllelse.
- Möjliggöra för enhetscheferna att lägga detaljbudget i enlighet med upprättad tidsplan.
- Formalisera uppföljningsprocessen så att det på ett tydligare sätt framgår till ansvariga enhetschefer när och hur uppföljning ska ske samt överväga behovet av att ha fler prognostillfällen än två per år.
- Tillse att uppföljning till nämnden redovisas på en betydligt mer detaljerad nivå än vad som görs idag.

Gällande processen för målstyrning bedömer vi att barn- och ungdomsnämnden har en ändamålsenligt upplagd styrkedja där de olika dokumenten för styrning, genomförande och uppföljning har en struktur som hänger ihop. För att få till stånd ett systematiskt kvalitetsarbete behöver dock ett antal förbättringsåtgärder genomföras. Granskningen visar att förvaltning och nämnd är medvetna om detta och att man planerar för att utveckla kvalitetsarbetet.

Vi rekommenderar barn- och ungdomsnämnden att:

- Tydliggöra förväntade resultat gentemot uppsatta mål, till exempel genom att ta fram indikatorer för bedömning av måluppfyllelse.
- Överväga att ta fram inriktningsmål med förväntade resultat för verksamheter som saknar sådana.

- Överväga att i högre grad förtydliga kopplingen mellan lokala mål och nationella styrdokument.
- Ta fram verksamhetsspecifika mål för god ekonomisk hushållning.
- Säkerställa enhetlig utformning och kvalitet på resultat- och aktivitetsplanerna.
- Redovisa resultat i kvalitetsredovisningen så att de olika enheternas resultat kan följas över tid – för grundskolan dessutom i alla ämnen.
- Utveckla bedömningen av resultat och måluppfyllelse samt analysdelen i kvalitetsredovisning samt verksamhetsberättelse.

Granskning av nämndernas arbete med Intern kontroll

Vi har granskat ändamålsenligheten i nämndernas arbete med intern kontroll. Analysen har skett genom granskning av nämndernas interna kontrollplaner samt förvaltningarnas rapportering av det interna kontrollarbetet till respektive nämnd och kommunstyrelsen.

Vår slutsats;

Granskningen visar att kommunens förvaltningar överlag har en god ekonomisk intern kontroll. Men det förekommer avvikelser från anvisningar och redovisningsreglementets bestämmelser. Dessa avvikelser är enligt vår uppfattning inte bara av formell art utan också ett tecken på att dessa frågor inte är tillräckligt prioriterade av kommunstyrelsen och kommunens nämnder.

Kommunstyrelsen, som har det övergripande ansvaret, har inte i enlighet med reglementet utvärderat kommunens samlade system för intern kontroll och beslutat om förbättringar. Denna kritik framförde vi också föregående år, tillsammans med förslag om hur det interna kontrollarbetet i övrigt kan utvecklas.

Nämndernas ansvar för intern kontroll omfattar enligt kommunallagen inte bara ekonomiska eller administrativa system och rutiner utan också själva verksamheten (mål, nämndsuppdrag och riktlinjer). Men det är kommunstyrelsens ansvar att samordna och vägleda nämnderna i hur detta arbete skall utföras.

Delårsrapport per 2009-08-31

Enligt kommunal redovisningslag (KRL) kapitel 9 är kommunen skyldig att upprätta minst en delårsrapport omfattande sex till åtta månader. Delårsrapporten skall innehålla en översiktlig redogörelse av verksamhet och resultat och upprättas enligt god redovisningssed.

Vår slutsats;

Vi bedömer att kommunens delårsrapport upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed samt att den i allt väsentligt uppfyller kravet på rättvisande räkenskaper.

De extra avsättningar som finns för pensionsåtaganden är inte i enlighet med rekommendation men sker med hänvisning till god ekonomisk hushållning. Andra smärre avvikelser är att det saknas noter av vikt till finansieringsanalysen och att semesterlöneskuldens förändring inte redovisas. Vi rekommenderar också att den sammanställda redovisningen rapporteras i delårsbokslutet för att öka informationsvärdet.

Vad gäller överskridandet av budgetram för investeringar för Arena Vänersborg så saknas det i delårsbokslutet helt förklaring om orsaken. Det pågår fn en utredning om vad kostnadsöverskridandet beror på och man vill avvakta vad denna analys kommer fram till. Det är inte tillfredställande att ett så stort

överskridande inom investeringsbudgeten kan ske utan att det finns analyser och mer utförliga kommentar till detta i delårsrapporten.

Kommunen bedömer att man för hela 2009 kommer klara balanskravet och de finansiella målen avseende resultatnivå och kassalikviditet. Däremot klarar kommunen varken soliditetsmålet eller målet att alla pensionsåtaganden skall täckas av eget kapital. Detta innebär att kommunens långsiktiga finansiella styrka inte kommer förbättras under resten av året.

God ekonomisk hushållning innebär att det är balans i räkenskaperna och att resurser nyttjas på ett effektivt sätt. Det är viktigt att även verksamhetsmålen är tydliga, mätbara och utvärderingsbara. Vår bedömning är att uppföljning av de kommungemensamma målen skett på ett tydligt sätt. Till 2009 har några mått utgått och några nya har tillkommit. I vissa fall saknas utfall från tidigare år. Några av de uppsatta målen kommer att redovisas först i samband med årsredovisning 2009. Om målen inte uppnås anges oftast skälen därtill.

Gymnasienämnden och Barn- och ungdomsnämnden redovisar en kortfattad analys och förklaring till redovisade och prognostiserade underskott, men är otydlig avseende vilka åtgärder som planeras samt vilka effekter dessa förväntas få.

Med beaktande av ovanstående är vår samlade uppfattning att delårsrapporten uppfyller syftet att ge kommunfullmäktige möjlighet att använda den som ett underlag för styrning, ledning och kontroll av den samlade kommunala verksamheten.

Årsredovisning 2009

Granskning av årsredovisningen skall bedöma att årsredovisningen i all väsentlighet redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen samt att årsredovisningen uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

Vår slutsats;

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningssed och uppfyller kravet på rättvisande räkenskaper med undantag av redovisad extra pensionsavsättning på 20 mkr. Motivet är kommunen vill konsolidera den ekonomiska ställningen med hänvisning till kommunallagens krav på ”god ekonomisk hushållning”.

Följsamheten till god redovisningssed är i övrigt mycket god men kan förbättras avseende redovisning av exploateringsverksamheten, operationell leasing samt investeringsredovisning.

Förvaltningsberättelsen ger en rättvisande bild av kommunens ekonomiska situation. Analyser och bedömningar är utförligt beskrivna och välgrundade.

Kommunen klarar inte två av fyra finansiella mål som fullmäktige beslutat om. Det gäller dels soliditetsutvecklingen som sjunkit kraftig pga en hög investeringsnivå som till stor del finansierat med lån dels pensionsåtaganden i förhållande till eget kapital. Däremot överstiger resultatnivån och kassalikviditeten uppsatta mål.

Vi har tidigare år påtalat att nämndernas budgetföljsamhet måste förbättras för att möjliggöra ett fullgott styrinstrument för kommunstyrelse och kommunfullmäktige. Vi har då särskilt uppmärksammat

det stora underskott som redovisats för barn- och ungdomsnämnden. För 2009 har prognossäkerheten förbättrats.

Barn- och ungdomsnämnden redovisar ett stort underskott på - 10,9 mkr och gymnasienämnden med - 3,7 mkr. Övriga nämnder redovisar stora överskott. Kommunen nettokostnadsökning blir måttliga 0,4 %.

Kommunen uppnådde för 2009 ett positivt resultat om 47,9 mkr. Med hänsyn till realisationsvinster (- 0,9 mkr) och extra avsättning pensionsmedel (+ 20 mkr) klarar ändå kommunen kommunallagens balansomkrav med stor marginal.

Årsredovisningen innehåller en kortfattad resultatredovisning som överstämmer med fullmäktiges beslutade kommungemensamma inriktningsmål (god ekonomisk hushållning). Nämndernas redogörelser är i övrigt väl strukturerade och rubrikmässigt följer de anvisningar som ekonomikontoret lämnat inför bokslutsarbetet.

Årlig granskning av kommunens nämnder och styrelser

Vi har i positiv anda träffat företrädare för kommunens nämnder och förvaltningar och diskuterat olika frågor i syfte att stimulera till en förbättrad intern kontroll. Det gäller särskilt nämndernas aktiviteter för uppföljning, utvärdering och styrning i syfte att uppnå beslutade mål och att verksamheten skall utföras inom befintliga ekonomiska ramar.

Gymnasienämnden

Uppföljning av nämndens verksamhet har skett genom att ta del av protokoll, föredragningslistor och övriga handlingar. Träffar med presidium, förvaltningschef och ekonom för genomgång av verksamhet, ekonomi, uppföljningar och bokslut.

Stickprovvis granskning av verifikationer och uppföljning av ekonomiska rutiner har genomförts. Vi har också tagit del av den interna kontrollen.

Vidare har vi informerat oss om gymnasiets relation till Fyrbodals gymnasieskola.

Vår slutsats;

Vikande elevunderlag, ökad konkurrens och den nya gymnasiereformen kommer att ställa stora krav på nämndens arbete under kommande år.

Det är väsentligt att det påbörjade arbetet med anpassning av lokaler och personal fortsätter. Det är också viktigt att kommunens centrala lokalplanering utnyttjar frigjorda lokaler till annan verksamhet så att förändringarna verkligen resulterar i en besparing.

Vi ser positivt på det påbörjade samarbetet med Trollhättans gymnasieskola i avsikt att utnyttja gemensamma resurser på bästa sätt.

Även samarbetet inom Fyrbodals gymnasieskola har stor betydelse för gymnasieskolornas effektivitet och kvalitet. Det är positivt att även detta samarbete har gått lite framåt under året.

Socialnämnden

Vi har under året träffat nämndens ordförande, förvaltningschef och ekonom för genomgång och uppföljning av nämndens verksamhet och ekonomi.

Vi har löpande tagit del av protokoll och föredragningslistor samt varit på besök ute i verksamheten. Vidare har vi givits tillfälle att närvara vid ett nämndsmöte.

Vår slutsats

Nämnden verksamhet visar ett överskott på 12 miljoner kr men vi ser samtidigt en fara i bl a de ökande kostnaderna för försörjningsstödet.

Barn- och ungdomsnämnden

Vi har följt och hållit oss informerade om nämndens verksamhet genom att ta del av protokoll, föredragningslistor, ekonomi- och verksamhetsrapporter samt övriga handlingar.

Under våren hade vi träffar med förvaltningsledningen för att diskutera styrning, resursfördelning och kvalitetsarbetet inom skolan och barnomsorgen. Efter bytet av både förvaltningschef och ordförande för barn- och ungdomsnämnden fick vi en genomgång av hur den nya ledningen ser på styrning, ledning, resursfördelning, resultat i skolan och hur nämnden planerar för att få budgeten i balans.

Vid ett besök på Dalboskolan under våren redovisade skolans rektorer kvalitetsarbetet vid skolan. Då budgetförutsättningarna ständigt förändras och då det ofta råder oklarheter om vilka spelregler som råder, diskuterades svårigheter och problem med resursplaneringen.

En granskning av barn- och utbildningsnämndens styrning och kontroll och nämndens möjligheter att komma i balans har startats och ska vara klar under våren 2010.

Revisionen har under 2009 genomfört en granskning av fakturering av fritidslokaler. Granskningen omfattade framför allt kartläggning av regler och rutiner för verksamhetsområdet samt om hanteringen fungerar säkert och med möjligheter till god intern kontroll.

Två särskilda revisionsrapporter har framställts vad gäller Arenaprojektet.

Vår slutsats;

Vi kan konstatera att arbetet med nämndens styrning och ledning vad gäller skola och barnomsorg under våren inte var tillfredsställande. Barn och ungdomsnämnden redovisar för 2009 ett stort budgetunderskott på -10,9 mkr.

Men vi har noterat att den nya ledningen är medveten om, att styrningen och kontrollen över verksamheten måste förbättras och förstärkas. Detta arbete kommer noggrant att följas av revisionen i både den pågående granskningen av styrning och ledning i barn och utbildningsnämnden och i vårt fortsatta revisionsarbete.

Vad gäller faktureringsrutinerna av fritidslokaler kan konstateras att vissa förbättringsområden finns så som justering av prislista och förbättringar av dokumenteringen.

Två rapporter har framställts om Arenaprojektet och vad gäller revisionens synpunkter så hänvisar vi till sidan 7-9 i denna redogörelse där dessa rapporter sammanfattats.

Kulturnämnden

Vi har löpande tagit del av nämndens föredragningslistor och protokoll. Vidare har vi sammanträffat med nämndens ordförande för en allmän genomgång av årets verksamhet och nämndens ekonomi.

Vi har uppmärksammat nämndens förtjänstfulla arbete med att tillsammans med olika föreningar, studieförbund, skolor, museer m fl utveckla biblioteket till en mötesplats med ett stort och varierat utbud av programpunkter för alla åldrar.

Nämnden skriver i Mål- och resursplanen 2010-2011: ”För utveckling av bibliotekets verksamhet både vad gäller datateknik för låntagare och biblioteket som mötesplats behövs en ökad budgetram för att uppnå högre tillgänglighet för besökarna.....”

Det är också vår uppfattning att bibliotekets nuvarande datautrustning varken håller den standard eller är tillräcklig för att klara de krav som ställs på ett modernt bibliotek för att det skall vara attraktivt för sina besökare.

Sammanfattningsvis kan vi även för verksamhetsåret 2009 konstatera att nämnden fortfarande arbetar med en ekonomi i balans. Det är det vår uppfattning att Kulturnämnden ansvarar och driver verksamheter som för kommuninvånarna är värdefulla och uppskattade.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Under året har vi hållit oss informerade om nämndens verksamhet genom att läsa protokoll, delårsbokslut och övriga handlingar. Vi har träffat förvaltningschefen och presidiet för genomgång av verksamheten.

Från och med 2009 har ansvaret för djurskyddet övertagits av länsstyrelsen.

För 2009 kan vi konstatera att miljö och hälsoskyddsnämnden har en budget i balans.

Vår slutsats;

Vi konstaterar att nämnden under 2009 delvis arbetat i kapp det behov av mer tillsyn som fanns under 2008.

Att nämnden har en budget i balans.

Byggnadsnämnden

Vi har följt och hållit oss informerade om nämndens verksamhet genom att ta del av protokoll, föredragningslistor ekonomi och verksamhetsrapporter samt övriga handlingar. Vi har sammanträtt med nämndens presidium och förvaltningschef. Vi har tagit del av den internkontroll som utförts under året. Vi har stickprovskontrollerat fakturor och betalningsrutiner.

Vår slutsats;

Byggnadsförvaltningen upplevs fungera tillfredsställande såväl internt som i samarbete med andra förvaltningar.

Samhällsbyggnadsnämnden

Vi har följt och hållit oss informerade om nämndens verksamhet genom att ta del av protokoll, föredragningslistor, ekonomi och verksamhetsrapporter samt övriga handlingar. Under året har vi har

sammanträtt med nämndens presidium. Vi har tagit del av den internkontroll som utförts under året. Vi har stickprovskontrollerat fakturor och betalningsrutiner.

Vi har genomfört en träff med enhetschefen för gatukontoret. Detta har givit oss en tillfredställande information om enhetens organisation, verksamhet och ekonomi betalningsrutiner.

Vår slutsats;

Samhällsbyggnadsförvaltningens verksamhet upplevs fungera tillfredsställande i sina olika verksamhetsområden.

Kommunstyrelsen

Vi har följt och hållit oss informerade om nämndens verksamhet genom att ta del av protokoll, föredragningslistor, ekonomi och verksamhetsrapporter samt övriga handlingar.

Vår slutsats;

Kommunstyrelsens verksamhet upplevs fungera tillfredsställande i sina olika verksamhetsområden men vi instämmer också i de kritiska synpunkter som framförs i granskningsrapporterna avseende kommunstyrelsens bristande samordning och tillsyn över barn- och ungdomsnämnden avseende byggnationen av Arena Vänersborg, utveckling av kommunens arbete med intern kontroll, näringslivspolitikerna samt målstyrningen via Stratsys.

Överförmyndarnämnden

Vi har sammanträtt med nämndens presidium . Vi har stickprovskontrollerat fakturor och betalningsrutiner.

Vår slutsats;

Överförmyndarnämndens verksamhet upplevs fungera tillfredsställande.

